

**OLIMPIADA DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
SECȚIUNEA B: LECTURĂ CA ABILITATE DE VIAȚĂ**

Etape locală, 16 februarie 2019

Secțiunea liceu – lector experimentat, nivelul 4 – clasele a XI-a și a XII-a

Înainte de a răspunde la cerințele formulate, citește cu atenție următoarele precizări:

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- În cazul subiectelor care presupun încadrarea într-o limită de rânduri, vei numerota fiecare rând pe care îl vei scrie.
- Textul care depășește limita maximă de rânduri, în cazul în care aceasta este precizată, nu va fi luat în considerare.
- Timpul de lucru este de 3 ore.
- Nu se acordă puncte din oficiu.

Citește cu atenție fiecare text, apoi cerințele și răspunde la fiecare dintre acestea.

SUBIECTUL I

35 de puncte

INSULA DIN ZIUA DE IERI

de Umberto Eco

- fragment -

În realitate Roberto nu era convins de argumentele lui; compunea ceva făcut din prea multe ingrediente, sau chiar grămădea într-un singur raționament lucruri auzite din diverse părți — și nu era așa de nevinovat încât să nu-și dea seama de asta. De aceea, după ce înfrângea un posibil adversar, îi dădea din nou cuvântul și se identifica cu obiecțiile lui.

Odată, în legătură cu vidul, părintele Caspar îl făcuse să tacă cu un argument la care nu putuse răspunde: vidul e neființă, dar neființa nu este, așadar vidul nu este. Argumentul era bun, pentru că nega vidul chiar dacă admitea că poate fi gândit. Într-adevăr, se pot gândi foarte bine lucruri care nu există. Poate o himeră ce bâzâie în gol să se hrănească cu intenții secundare? Nu, pentru că himera nu există, în gol nu se aude nici un bâzâit, intențiile secundare sunt lucruri mentale și nu ne hrănim cu o pară gândită. Și cu toate astea mă gândesc la o himeră chiar dacă-i himerică, adică nu există. Așa și cu vidul.

Roberto își amintea de răspunsul unui tânăr de nouăsprezece ani, care într-o zi la Paris fusese invitat la o reuniune a prietenilor săi filosofi, pentru că se spunea că proiectează o mașină capabilă să facă calcule aritmetice. Roberto nu înțelesese bine cum trebuia să funcționeze mașina, și-l considerase pe băiatul acela (poate din acreală) prea șters, prea sobru și prea încrezut pentru vârsta lui, în timp ce prietenii săi libertini îl învățau că poți deveni știutor într-un mod mai vesel. Și așa de puțin suportase asta încât, ajunși să vorbească despre vid, tânărul voise să-și spună și el părerea, și chiar cu o anume cutezanță: „S-a vorbit prea mult de vid până acum. Acum e necesar să fie demonstrat prin experiență”. Și o spunea ca și cum datoria aceea într-o bună zi avea să-i revină lui.

Roberto îl întrebase la ce experiențe se gândea, iar băiatul îi spusese că nu știa încă. Roberto, ca să-l rușineze, îi propusese toate obiecțiile filosofice pe care le cunoștea: dacă vidul ar fi, nu ar fi materie (care e plină), nu ar fi spirit, pentru că nu se poate concepe un spirit care să fie gol, nu ar exista Dumnezeu, pentru că ar fi lipsit până și de sine, nu ar fi nici substanță nici accident, ar transmite lumina fără să fie hialin... Ce anume ar fi atunci?

Băiatul răspunsese cu o anume siguranță, ținând ochii în jos: „Poate că ar fi ceva la jumătatea drumului între materie și nimic, și nu ar face parte nici dintr-una nici din cealaltă. S-ar deosebi de nimic prin dimensiunea lui, de materie prin nemișcarea lui. Ar fi un fel de a nu-fi. Nici presupunere, nici abstracție. Ar fi (cum aș putea să spun?) un fapt. Pur și simplu.”

„Ce anume este un fapt pur și simplu, lipsit de orice determinare?” întrebuse cu trufie academică Roberto, care de altfel despre subiectul în discuție nu era prevenit, și voia și el să spună lucruri încrezute.

„Nu știu să definesc ceea ce este pur și simplu”, răspunsese tânărul. „Pe de altă parte, domnule, cum ați defini ființa? Ca s-o definiți ar trebui să spuneți că este ceva. Deci pentru a defini ființa trebuie să ziceți și *este*, și astfel să folosiți în definiție termenul de definit. Eu cred că există.”

„Nu greșiți. Vidul este ca timpul”, comentase unul dintre amicii libertini ai lui Roberto. „Timpul nu este numărul mișcării, pentru că mișcarea e aceea care depinde de timp, și nu invers; este infinit, increat, continuu, nu e un accident în spațiu... Timpul este, și gata. Spațiul este, și atâta tot.”

Cineva protestase, zicând că un lucru care este și atâta tot, fără să aibă o esență definibilă, este ca și cum n-ar fi. „Domnilor”, spusese atunci Canonul de Digne, „e adevărat, spațiul și timpul nu sunt nici corp nici spirit, sunt imateriale, dacă voiți, dar asta nu înseamnă că nu sunt reale. Nu sunt accidente și nu sunt substanță, și totuși au venit înainte de creație, înainte de orice substanță și de orice accident, și vor exista și după distrugerea oricărei substanțe. Sunt inalterabile și invariabile, orișice lucru ați pune înăuntrul lor.”

„Dar”, obiectase Roberto, „spațiul este totuși întins, iar întinderea este proprietate a corpurilor...”

„Nu”, replicase prietenul cel libertin, „Faptul că toate corpurile sunt întinse nu înseamnă că tot ceea ce este întins este corp — așa cum ar voi nu știu care domn, care între altele nu s-ar deranja să-mi răspundă de ce pare că nu mai vrea să se întoarcă din Olanda. Întinderea este dispunerea a tot ce este. Spațiul este întindere absolută, eternă, infinită, increată, neinscriptibilă, necircumscrișă și imperisabilă. Ca și timpul, e fără apunere, neîncetat și imperisabil, e un fenix arab, un șarpe care-și mușcă coada...”

„Domnule”, zisese Canonul, „să nu punem însă spațiul în locul lui Dumnezeu...”

„Domnule”, răspunsese libertinul, „nu puteți să ne sugerați niște idei pe care toți le considerăm adevărate, și apoi să pretindeți să nu tragem din ele ultimele consecințe. Bănuiesc că la punctul ăsta nu mai avem nevoie de Dumnezeu și nici de infinitatea sa, deoarece avem deja destule infinituri în toate părțile, ce ne reduc la niște umbre care durează o singură clipă fără întoarcere. Și atunci propun să lăsăm deoparte orice teamă, și să ne ducem cu toții la birt.”

Canonul, scuturând din cap, își luase rămas bun. Și la fel și tânărul, care părea foarte tulburat de discuțiile acelea, cu ochii plecați se scuzase și ceruse permisiunea să se întoarcă acasă.

„Bietul băiat”, zisese libertinul, „el construiește mașini ca să numere infinitul, iar noi l-am înspăimântat cu tăcerea eternă a prea multor infinituri. *Voilà*, iată sfârșitul unei frumoase vocații.”

„N-o să suporte lovitura”, zisese un altul dintre pirronieni¹, „o să caute să încheie pace cu lumea și-o să sfârșească printre iezuiți²!”

Roberto se gândea acum la dialogul acela de acum câțiva ani. Vidul și spațiul erau ca și timpul, sau timpul ca vidul și spațiul; și deci nu se putea gândi că, așa cum există spații siderale în care pământul nostru apare ca o furnică, și spații ca lumile coralului (furnici ale universului nostru) — și totuși unul într-altul — tot așa existau universuri supuse unor timpuri diferite? Nu s-a spus că pe Jupiter o zi durează un an? Trebuie deci să existe universuri care trăiesc și mor în spațiul unei clipe, ori supraviețuiesc dincolo de orice capacitate a noastră de a calcula până și dinastiile chinezești și timpul Potopului. Universuri în care toate mișcările și răspunsul la mișcări să nu ceară timpul orelor și minutelor, ci pe acela al mileniilor, iar altele în care planetele să se nască și să moară cât ai bate din pleoape.

Nu exista oare, la distanță nu prea mare de aici, un loc unde timpul era ieri?

Poate că el intrase deja în unul din universurile astea în care, din momentul în care un atom de apă începuse să roadă scoarța unui coral mort, și acela începuse să se fărâmițeze ușor, trecuseră atâția ani cât de la nașterea lui Adam până la Redempțiune. Și nu trăia el acum propria-i iubire în timpul acesta, în care Lilia, ca și Columba de Culoare Portocalie, deveniseră ceva pentru cucerirea cărora avea la dispoziție de-acum plictisul veacurilor? Nu se pregătea oare să trăiască într-un infinit viitor?

La reflecții multe și cam de genul ăsta se simțea împins un tânăr gentilom care de puțină vreme descoperise corali... Și cine știe unde ar fi ajuns dacă ar fi avut spiritul unui adevărat filosof. Dar Roberto filosof nu era, ci îndrăgostit nefericit abia revenit dintr-o călătorie, după toate aparențele încă neîncununată de succes, către o Insulă ce-i scăpa printre cețurile reci ale zilei de dinainte.

Era încă un îndrăgostit care, deși educat la Paris, nu uitase viața lui de la țară. De aceea

găsi de cuviință să conchidă că timpul la care se gândea se putea întinde într-o mie de chipuri ca o cocă frământată cu gălbenușuri de ou, așa cum le văzuse făcând pe femeile de la Griva. Nu știu de ce lui Roberto îi venise în minte această asemănare — poate faptul că gândise prea mult îi ațâțase pofta de mâncare sau poate că, înfricoșat de tăcerea eternă a tuturor infiniturilor acelora, ar fi voit să se afle din nou acasă în bucătăria părintească.

1. adepți ai doctrinei filozofului sceptic grec Pyrrhon, care susținea că nicio afirmație nu poate fi socotită mai îndreptățită decât alta, lucrurile fiind incognoscibile;
2. membri ai unui ordin de călugări catolici, întemeiat în 1534 de călugărul spaniol Ignățiu de Loyola cu rol important în Contrareformă și în modernizarea Bisericii.

A. (8 puncte: 2 punct pentru fiecare răspuns corect)

Scrie pe foaia de concurs, litera corespunzătoare răspunsului corect.

1. În legătură cu vidul, părintele Caspar are un argument care:

- a. nega vidul chiar dacă admitea că poate fi gândit;
- b. îi dă lui Roberto ocazia să argumenteze;
- c. afirmă că nu se pot gândi lucruri care nu există;
- d. nu era bun, în opinia lui Roberto.

2. La o reuniune a filosofilor din Paris:

- a. Roberto dorește să-l ajute pe tânărul de nouăsprezece ani;
- b. Tânărul proiectează o mașină capabilă să demonstreze vidul;
- c. Libertinii susțin că poți deveni știutor într-un mod vesel;
- d. Roberto a înțeles cum funcționa mașina.

3. În urma dialogului de acum câțiva ani, Roberto se întreabă dacă:

- a. pe Saturn o zi durează un an;
- b. există universuri supuse unor timpuri diferite;
- c. există spații ca lumile coralului mai mari decât universul nostru;
- d. vidul și spațiul sunt ca și mișcarea.

4. Roberto era:

- a. un adevărat filosof;
- b. educat la țară;
- c. în bucătăria părintească;
- d. un tânăr gentilom.

B. (8 puncte: 1 punct pentru fiecare idee plasată corect)

Stabilește ordinea logică și temporală în care Roberto află argumentele referitoare la vid, timp și spațiu, apoi notează pe foaia de concurs doar cifrele corespunzătoare acestora, într-o casetă similară celei de mai jos:

--	--	--	--	--	--	--	--

1. Unul dintre amicii libertini consideră că vidul este ca și timpul.
2. Un alt libertin consideră că, atât spațiul, cât și timpul sunt fără apunere.
3. Tânărul de nouăsprezece ani consideră necesar ca vidul să fie demonstrat prin experiență.
4. Canonul de Digne susține că spațiul și timpul sunt imateriale, dar reale.
5. Băiatul consideră vidul un fapt pur și simplu, lipsit de orice determinare.
6. Roberto reunește aceste elemente și consideră că vidul și spațiul erau ca și timpul.
7. Părintele Caspar consideră că vidul e neființă, așadar vidul nu este.
8. Altcineva protestează deoarece fără o esență definibilă este ca și cum n-ar fi.

C. (19 puncte: 3 puncte pentru răspunsul corect la prima cerință și câte 4 puncte pentru răspunsul corect la celelalte 4 cerințe)

Răspunde, pe foaia de concurs, formulând enunțuri, la fiecare din următoarele cerințe:

1. Menționează motivul pentru care Roberto îl considerase pe băiat prea stresat, prea sobru și prea încrezut pentru vârsta lui.
2. Numește o trăsătură de caracter a lui Roberto și ilustrează-o cu un exemplu din text.
3. Precizează care este relația dintre spațiu și întindere enunțată de prietenul libertin.
4. Explică, în cel mult 6 rânduri, argumentul părintelui Caspar în legătură cu vidul.
5. Dezvoltă, în cel mult 10 rânduri, ideea sugerată de secvența: „*Spațiul [...], ca și timpul, e fără apunere, neîncetat și imperisabil, [...] un șarpe care-și mușcă coada...*”

SUBIECTUL al II-lea

30 de puncte

Redactează, în 30 de rânduri, o continuare a fragmentului de mai jos, care să conțină opinia ta despre existența unor universuri paralele:

Trebuie deci să existe universuri care trăiesc și mor în spațiul unei clipe, ori supraviețuiesc dincolo de orice capacitate a noastră de a calcula până și dinastiile chinezești și timpul Potopului. Universuri în care toate mișcările și răspunsul la mișcări să nu ceară timpul orelor și minutelor, ci pe acela al mileniilor, iar altele în care planetele să se nască și să moară cât ai bate din pleoape.

SUBIECTUL al III-lea

35 de puncte

Scrive un eseu, de 60--90 de rânduri, despre modul în care tinerii de azi cuceresc spațiul și timpul.

În elaborarea eseului, vei respecta structura textului de tip argumentativ: ipoteza, constând în formularea tezei/ a punctului de vedere cu privire la temă, argumentația (cu trei argumente/ raționamente logice/ exemple concrete etc.) și concluzia/ sinteza.